

V narodopisnem oziru je posebno važen članek dr. J. Karáska o čeških vaseh Poštořňa (Unter-Themenau), Nová Ves (Ober-Themenau), Hlohovec (Bischofwart) na moravsko-ogrski meji. Te vasi, ki so si pred nekoliko leti priborile pri upravnem sodišču prve češke šole, so, kakor nekatere druge, bile prej hrvaške. Ikavski Hrvatje so se posebno v 17. stoletju naselili daleč na sever po zahodnih ogrskih županijah do Požuna. Ne vem, kako se hranijo v sosestvu Nemcev, ali v bližini Slovakov izgubljajo svojo narodnost; bolj kompaktni in naprednejši kulturni živelj jih slovači. Posebno zanimiv pa je ta pojav v omenjenih vaseh, ker tukaj so poslovačeni Hrvatje podvrženi še češkemu kulturnemu življenju in jeziku, tako da govorijo in pišejo slovaško-češko mešanico, ali seveda češčina vedno bolj prevladuje. Samo v Hlohovcu je Karásek našel še kakih 20 oseb, ki še med seboj govorijo hrvaški, drugače pa na Hrvate spominjajo le mnoga hrvaška imena in pa — dunajsko ime za razne krošnjarje in krošnjarice (posebno trgovke s sadjem), ki se redno zovejo »Kroboten, Krobotinnen«. Podrobnosti tega članka priporočamo hrvaškim filologom in narodopiscem, naj se z njimi seznani. Iz vsega se vidi, da se »zapuščena veja«, kakor zove J. S. Machar v uvodni pesmi dolnje avstrijske Čehe (uradno jih je bilo 1890. l. 93.481, na Dunaju samem 63.834), precej dobro drži svojega debla.

Vsi književni doneski in lepe ilustracije v tem zborniku, izmed katerih mnoge predstavljajo dunajska dela čeških umetnikov, pričajo, da so se Čehi marsikaj na Dunaju naučili, kar so potem na korist svoje domovine porabili, in da se jih izmed onih, ki ostajajo na Dunaju, vedno manj gubi svojemu narodu, ki jih tudi podpira v težkem boju. Gotovo je za češki narod boljše, ako se njega sinovi selijo v bližnje pokrajine, ne pa v Ameriko; kajti tukaj celo bolj mnogoštevilni naseljenci, nego so češki, morajo svojo narodnost skoro izgubiti.

M. Murko.

Lekcii po slavjanskomu jazykoznanju Timofea Florinskago. Často pervaja. I. Vvedenie. II. Jugo-zapadnye slavjanskije jazyki (bolgarskij, serbo-horvatskij i slovinskij). Kiev, 1895, 8°, 526.

Prof. Florinskega »Predavanja o slovan. jezikoslovju« so v prvi vrsti namenjena vseučiliščnikom in so prvo rusko izvirno delo, v katerem se skupno obravnavajo vsi slovanski jeziki. Pisatelj se je vestno oziral na najnovejše preiskave in porabil skoraj vso najnovejšo znanstveno literaturo, in zato se zrcali v njegovi knjigi napredek slavistike v najnovejši dobi. V vsakem jezikovnem vprašanju nas pouči o najnovejših nazorih in mnogokrat tudi pokaže, v kateri smeri bo treba preiskovanje nadaljevati. Pri večjih poglavjih je dodan obširen pregled vse literature, le malokaj je pri tem prezrl vestni pisatelj.

Prva knjiga nam podaja v štirih poglavjih razen uvoda glasoslovje in oblikoslovje južnoslovanskih jezikov, in sicer v prvem poglavju uvod (1—44): pregled slovan. narodov, razmerje med slovan. in indoevropskimi jeziki, slovan. prajezik, sorodnost slovan. jezikov, metodo preiskavanja, pregled literature o primerjajoči slovan. slovnici; v drugem (47—189): bolgarski jezik; v tretjem (190—380): serbohrv. jezik; v četrtem (381—520): sloven. jezik. O vsakem jeziku razpravlja pisatelj na podlagi književnega jezika v sledečem redu: najpoprej kratek pregled literature o dotičnem jeziku, potem

obraz in razprostiranje jezika, zgodovinski pregled jezika, glasoslovne posebnosti, naglas, oblikoslovje, pregled in karakteristiko narečij.

O knjigi ne morem tu obširneje poročati, samo toliko naj omenim o slovenskem oddelku, da ustreza dosti bolje našim sedanjim zahtevam, kakor dotična poglavja v Mikloš. primerjajoči slovnici. Vendar je tudi v tej knjigi ruskega učenjaka naša slovenščina samo nekako fragmentarski in neenakomerno obdelana; pisatelj ni mogel upotrebiti vsega, kar se je v novjšem času pisalo o našem jeziku. Zato se je tu vrinila tudi marsikatera neljuba pomota. Vobče se pa tu bolje predstavlja zgodovinski razvoj slovenščine, kakor v Mikloš. knjigah, in o slovenskih narečjih je v tej knjigi zbrane še največ podatkov. Še to-le. Tudi Fl. pobija odločno zastarelo mnenje, da je čakavščina pravo pravcato hrvaško, štokavščina pa prvotno le srbsko narečje. Kajkavsko narečje je uvrstil v srbohrvaško skupino. Pri tem mu niso bili toliko merodajni jezikovni razlogi, kolikor etnologične in zgodovinske razmere. Toda o tem se ne more dvomiti, da so pri določevanju vprašanja, je-li kajkavščina sorodnejša s slovenščino ali s sosednjo hrvaščino, edino merodajni jezikovni razlogi. Da so Kajkavci Hrvatje, o tem itak nihče ne dvomi, ker se sami priznavajo za Hrvate, in ker jih z njimi veže večstoletna zgodovina, in mi se jih nismo nikoli lastili, toda drugo in od tega neodvisno vprašanje je o sorodnosti njih narečja z južnoslovenskimi dialektičnimi skupinami. Severni kajkav. govor je sorodnejši s sosednjimi slovensk., južno kajkav. narečje pa s hrv. čakavščino. Tudi Fl. priznava, da prodira in napreduje starobolg. ali macedonska teorija. — To knjigo tedaj lahko priporočamo vsakomu, ki se zanima za slovenščino ali bližnjo jej srbohrvaščino.

Vatroslav Oblak.

Listnica uredništva. Zvonimir: Kakor zadnjič. — Pošiljatelj: »Prošnje umrle«: Nobena izmed Vaših dosedaj nam poslanih pesmi, žal, ne zasluži naziva pesem, ker v nobeni ni bilo najti nič poezije. Smatramo Vas za pametnega moža, pa mislimo, da nam boste hvaležni zaradi naše odkrite izjave. Izkušajte na kakem drugem prosvetnem polju koristiti narodu svojemu. — Božan S: Nerabno. — Notranjec: Kakor zadnjič. — Adolf: Poslali ste nam pač nekaj verzov, toda — nič poezije. Sokolov: Če se ne motimo, smo Vam že zadnjič povedali, da niste brez lirske žile, toda v novih nam poslanih stihotvorih ni najti nikjer prave izvirne, krepke misli; vse je presentimentalno; sentimentalnost pa je — nezrelost. — Ž.: Ne naš »Zvon«, ne nobeden drug književni časopis, kateri sploh ve, kaj je prava umetnost, prava poezija v vezani ali v nevezani besedi — vse eno! — ne bode sprejemal Vaših, kakor sami naivno poudarjate, »konservativnih«(!) pesmi. Kaj je »konservativizem« v politiki, to ne spada v naš nepolitični časopis; konservativizem v umetnosti, v poeziji pa pomenja naravnost propad umetnosti in prave poezije same; to je »contradictio in adjecto«, to je karikatura — konservativna umetnost in poezija je negacija prave božje umetnosti in poezije same. Zgodovina literatur in umetnosti nam to potrjuje. Zajahajte torej svojega Pegaza-evnuha pred kako drugo leposlovno uredništvo, mi ne vemo kaj začeti z njim. Prava umetnost, prava poezija bodi nezavisna, svobodomiselnna in napredna — ali pa je ne bodi! . . .

